

Cirkulärnr: 1990:145
Diariernr: 1990:2534
Handläggare: Siv Ann Andermyr
Avdsek: J Civilrätt
Datum: 1990-11-23
Mottagare: Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret
Tekniska kontoret
Gatukontoret
Elverket
Rubrik: Normalavtal för försäkringsersättning vid trafikskador på kommunala anläggningar
Bilagor: Normalavtal

Normalavtal för försäkringsersättning vid trafikskador på kommunala anläggningar

TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Då kommunal trafikanläggning skadas av motordrivet fordon, har kommunen rätt till ersättning för sina skador ur fordonets trafikförsäkring. Saknar fordonet trafikförsäkring, eller är skadegöraren okänd, får ersättning begäras av Trafikförsäkringsföreningen. Med trafikanläggning menas t ex vägskyltar, belysningsstolpar, vägräcken, trafikljus, kabelskåp och portaler m m.

BAKGRUND

Försäkringsbolagen har haft problem med skaderegleringen vid den här typen av skador. De ersättningsanspråk som framställts har varierat kraftigt mellan kommunerna samtidigt som de haft svårt att styrka sina kostnader. Å andra sidan har försäkringsbolagens skadereglering också varit oenhetlig då olika lokalkontor tillämpat olika beräkningsgrunder.

Samma problem förekom vid skadereglering mellan försäkringsbolagen samt Televerket, SJ, Vägverket och Vattenfall.

För att komma till rätta med problemen överenskom år 1987 Försäkringsbranschens Service AB (FSAB) och Televerket om ett normalavtal för försäkringsersättning. Då något avtal inte kom till stånd mellan FSAB och övriga statliga verk utfärdade Bilklassningskommittén (BKK), inom FSAB, år 1988 en rekommendation till försäkringsbolagen att tillämpas vid skadereglering för statliga verk. Denna rekommendation, som också tillämpats för kommuner, innebar att de skadelidande fick mycket låga ersättningsbelopp. Som exempel kan nämnas att arbetskostnad inklusive arbetsledning ersattes med 100 kr per timme.

Under våren 1990 inleddes förhandlingar mellan FSAB och Svenska Kommunförbundet. Dessa har resulterat i bifogade avtal som parterna nu rekommenderar kommunerna, försäkringsbolagen och Trafikförsäkringsföreningen att tillämpa vid handläggningen av försäkringsanspråk av rubricerat slag.

NÄRMARE OM TILLÄMPNINGEN AV AVTALET

Arbetskostnad

En stor tvistefråga som funnits mellan kommunerna och försäkringsbolagen har gällt vilka kostnader som varit

ersättningsgilla. Kommunerna har som regel begärt ersättning för sina totala kostnader för verksamheten. I detta ligger då även ersättning för fasta kostnader såsom t ex kostnader för lokaler, bilar och administrationspersonal.

Genom högsta domstolens dom NJA 1983 s 209 blev emellertid klarlagt att rätt till skadestånd endast omfattar de rörliga merkostnader en skada föranlett t ex lön till personal som har utfört själva reparationsarbetet och slitage- och bensinkostnader för använd bil. Inte heller kostnader för hanteringen av aktuellt skadeärende är ersättningsgrundande, NJA 1989 s 251.

Trafikförsäkringen fungerar som en ansvarsförsäkring i dessa situationer och den skadelidandes rätt till ersättning grundar sig på trafikskadelagens och skadeståndslagens bestämmelser.

Ersättning utges alltså inte för de kostnader kommunen ändå skulle ha haft om aktuell skada inte inträffat. Detta trots att olyckorna sammantaget bidrar till att kommunerna måste hålla en betydligt mer omfattande verksamhet än vad som hade varit fallet om endast rent underhållsarbete utfördes.

Enligt normalavtalet (punkt 1) skall ersättning för besiktning eller reparationsarbete utgå med 230 kr per timme. Beloppet avser dels lön till reparatören (inklusive semesterersättning och sociala avgifter) dels traktamente, arbetsledning, fordonskostnader, transportkostnader, verktygskostnader och s k vintertillägg.

Med fordonskostnader menas här i princip den bil reparatören färdas i och som i BKK:s rekommendation benämns "lätt lastbil eller paketbil".

Fordonskostnaderna är inbakade i timersättningen och baserar sig alltså inte på antalet körda kilometer. Detta torde vara det enda rätta eftersom fordonen kostar pengar även då de står stilla. Den s k paketbilen t ex fungerar som verktygsmagasin och måste finnas med vid arbetsplatsen under hela reparationstiden. Vidare har trafiktäta kommuner ofta lika långa färdtider som de vidsträckta kommunerna.

Behövs flera reparatörer utgår naturligtvis 230 kr per person och timme.

I förekommande fall har kommunen rätt till ersättning för övertidsarbete (punkt 2). Denna skall då beräknas efter en lönekostnad om 136 kr per timme.

Materialkostnader

Kommunen har också rätt till ersättning för materialkostnader (punkt 3). Avtalet reglerar emellertid bara ersättning för material med nypris upp till ett basbelopp (29 700 kr för 1990). Om materialkostnaderna överstiger detta belopp rekommenderas kommunen ta kontakt med berört försäkringsbolag eller Trafikförsäkringsföreningen så att möjlighet ges för parterna att gemensamt besiktiga skadan och diskutera värderingen av densamma.

För de mindre kostsamma skadorna har emellertid kommunen enligt avtalet rätt till ersättning för faktiska inköpskostnader. Något avdrag skall inte göras för värdeminskning, dvs ålder och bruk hos det utbytta materialet, och något påslag skall inte heller göras för lagerhållning etc (MA-kostnader).

Den andra stora tvistefrågan mellan kommunerna och försäkringsbolagen har rört just denna del. Försäkringsbolagen har mer eller mindre regelmässigt gjort avdrag på yrkade belopp med cirka 25-50 % för värdeminskning medan kommunerna å sin sida försökt få ut ersättning för sina MA-kostnader.

När det gäller värdeminskningssavdraget har kommunerna haft svårt att acceptera detta då det ofta är omöjligt för dem att hålla reda på hur gamla de olika anläggningarna är. Administrationen för detta skulle kosta mer än vad som kan vinnas. Dessutom är det ofta så att vissa gatukorsningar är mer olycksdrabbade än andra och i dessa skadas därför i princip bara nya anläggningar. Påslaget för MA-kostnader har kunnat motiveras med den höga beredskap kommunen måste hålla av trafiksäkerhetsskäl. Hårt trafikerade gatukorsningar får t ex inte stå utan fungerande trafikljus någon längre period. Material måste då finnas i lager eller vara lättillgängligt på annat sätt.

För att fortsättningsvis slippa dessa diskussioner har i avtalet föreslagits att värdeminskningssavdraget och MA-kostnadspåslaget kvittas vid de mindre kostsamma skadefallen som också är de mest frekventa. Detta gäller t ex skador på vägskyltar, trafikljus, belysningsstolpar och kortare vägräcken m fl.

De dyrare skadefallen som t ex rör kabelskåp och portaler är mer komplicerade. Här kan det finnas anledning att göra en mer nyanserad bedömning av skadan i dess helhet.

Specialfordon och specialutrustning

Det är inte ovanligt att kommunen i samband med reparation av en skada måste använda sig av specialfordon t ex grävmaskin, tung lastbil och skylift. Kommunen har då rätt till ersättning härför med skäligt belopp. Här skall erinras att det fortfarande bara kan vara fråga om faktiska merkostnader. Med specialfordon menas i princip varje fordon som inte kan hänföras till personbil, lätt lastbil eller s k paketbil.

Erfordras även specialutrustning t ex skärmvagn, detektorfräs eller avstängningsblock skall ersättning även utgå härför med skäligt belopp.

Inlejt arbete och inlejda maskiner

Om kommunen använt sig av inlejda reparatörer eller inlejda maskiner utgår full ersättning för nedlagda kostnader för detta mot uppvisande av faktura.

Med inlejt arbete kan avses arbete som utförts av kommunalt bolag. Detta förutsätter emellertid att bolaget anlåtts av kommunen för tjänsten och att det är kommunen som är innehavare av den skadade anläggningen och därmed den som lidit skada. Har däremot hela verksamheten överlåtits till kommunalt bolag är det bolaget själv som är skadelidande och som utför reparationen i egen regi.

Eftersom organisationen för den kommunala verksamheten kan vara olika i olika kommuner innehåller normalavtalet inte någon uttrycklig rekommendation till kommunala bolag att tillämpa detsamma. Då kommunal verksamhet överlåtits till kommunalt bolag kan emellertid finnas anledning för bolaget att tillämpa avtalet analogt.

Giltighetstid

Överenskommelsen skall tillämpas på oreglerade skadefall inträffade efter den 1 januari 1990.

Avtalet skall även tillämpas på oreglerade skadefall inträffade under 1988 och 1989. För dessa år skall emellertid beloppen justeras något. För 1988 skall ersättning för arbetskostnad enligt punkt 1 utgå med 200 kr och eventuell övertidsersättning beräknas efter en lönekostnad om 118 kr. För 1989 är motsvarande belopp 215 och 127 kr.

En skada skall anses oreglerad då

- kommunen ännu inte framställt ersättningskrav
- krav framställt men besked om ersättning ännu inte erhållits från försäkringsbolaget
- ersättning utbetalats men kommunen i det enskilda ärendet, eller vid annat tillfälle, meddelat försäkringsbolaget att man inte är nöjd med ersättningen eller att man inte kan acceptera principen för ersättningsberäkningen (som regel BKK:s rekommendation).

Överenskommelsen gäller tills vidare men kan sägas upp av parterna för upphörande tre månader från uppsägningen.

Avtalets ersättningsbelopp för arbetskostnad är indexreglerade och kan därmed ändras varje år utan att avtalet behöver sägas upp. Uppräkningen följer då arbetskostnadsindex, SNI 3 (Svensk Näringsgrens Indelning, där 3 står för tillverkningsindustri).

Löneförändringarna från fjärde kvartalet blir kända i mitten av januari varje år och det ankommer härefter på parterna att gemensamt fastställa de nya beloppen som skall gälla för skador intäffade efter den 1 januari aktuellt år.

Närmast kommande omräkning skall ske i januari 1991.

Momseffekter

Den 1 januari 1991 blir kommunerna momsredovisningsskyldiga och får därmed rätt att göra avdrag för ingående moms. Eftersom momsutgifterna då inte längre utgör kostnader för kommunerna har de inte heller rätt att erhålla försäkringsersättning för dessa.

Överenskommelsen påverkas inte nämnvärt av förändringen eftersom här redan fastställts ett belopp, 230 kr per timme, som kommunen har rätt att få ut. Eventuella momseffekter har alltså redan beaktats. (För övrigt gäller att momseffekterna är små. Interna lönekostnader påverkas t ex inte alls. Avdrag får däremot göras för ingående moms vid köp av verktyg och bensin.)

När det däremot gäller ersättning för material i punkt 3, blir förändringen att det "fria beloppet" dvs under ett basbelopp, där full ersättning för inköpskostnader erhålls, i praktiken blir 25 % högre. Det är alltså materialkostnader på ett basbelopp (29 700 kr) exklusive moms som blir gränsen (37 125 kr inklusive moms).

För inlejt arbete och inledda maskiner har kommunen rätt till ersättning för utgiften exklusive eventuellt momspåslag.

Frågor med anledning av detta cirkulär kan ställas till Siv Ann Andermyr, tfn 08 - 772 44 22.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Juridiska avdelningen

Curt Riberdahl

Siv Ann Andermyr

Bilaga

För beräkning av försäkringsersättning vid reparationer i samband med trafikskador på kommunala anläggningar såsom t ex belysningsstolpar, vägräcken, trafikljus, vägskyltar, kabelskåp m m har mellan å ena sidan Försäkringsbranschens Serviceaktiebolag (FSAB) och å andra sidan Svenska Kommunförbundet träffats följande.

ÖVERENSKOMMELSE

1 Ersättning skall utgå med 230 kronor per timme. Beloppet utgör full ersättning dels för arbetskostnad vid besiktning eller reparationsarbete (lön inkl. semesterersättning och sociala avgifter), dels för traktamente, kostnader för arbetsledning, fordonskostnader, transportkostnader, verktygskostnader och s k vintertillägg.

2 Utöver ersättningen i punkt 1 har kommun i förekommande fall rätt till ersättning för overtidsarbete. Övertid skall beräknas efter en lönekostnad om 136 kr per timme.

3 Kommun har rätt till ersättning för materialkostnader. Vid skadefall där materialkostnaderna understiger ett basbelopp har kommunen rätt till ersättning för faktiska inköpskostnader för materialet utan avdrag för värdeminskning (ålder och bruk hos det utbytta materialet). Påslag skall därvid inte heller ske för lagerhållning etc (MA-kostnader).

Vid skadefall där materialkostnaderna beräknas överstiga ett basbelopp rekommenderas kommunen ta kontakt med berört försäkringsbolag eller Trafikförsäkringsföreningen varigenom parterna ges möjlighet att gemensamt besiktiga skadorna och diskutera värdering av desamma.

4 Kommun har vidare rätt till ersättning för kostnader för egna specialfordon (t ex grävmaskin, tung lastbil, skylift), egen specialutrustning (t ex skärmvagn, detektorfräs, avstängningsblock) samt för inlejt arbete och inlejda maskiner.

5 Denna överenskommelse skall tillämpas på oreglerade skadefall inträffade efter den 1 januari 1990.

Överenskommelsen skall även tillämpas på skadefall som inträffat under åren 1988 och 1989 och som fortfarande är oreglerade. För skadefall inträffade under 1988 skall därvid under punkterna 1 och 2 istället gälla beloppen 200 kr och 118 kr och för 1989 skall beloppen 215 kr och 127 kr gälla.

6 Överenskommelsen gäller tills vidare. Beloppen i punkterna 1 och 2 skall årligen justeras i enlighet med förändringarna i Statistiska Centralbyråns (SCB) arbetskostnadsindex SNI 3 för fjärde kvartalet varje år. Bas för indexberäkningen utgör index för november månad 1989. För skador inträffade efter den 1 januari 1991 skall en justering av beloppen ske i enlighet med den procentuella förändringen av index mellan november 1989 och november 1990 och därefter årligen på motsvarande sätt.

7 Det åligger parterna att rekommendera försäkringsbolag, Trafikförsäkringsföreningen och kommunerna att tillämpa beräkningsgrunderna enligt detta avtal.

8 För denna överenskommelse gäller en ömsesidig uppsägningstid om tre månader.

Stockholm i oktober 1990

FÖRSÄKRINGSBRANSCHENS SERVICEAKTIEBOLAG
SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET